

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Rzeszowie

LRZ.410.019.03.2016
P/16/040

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Rzeszowie
ul. Kraszewskiego 8, 35-016 Rzeszów
T +48 17 780 23 00, F +48 17 780 23 06
lrz@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/16/040 Funkcjonowanie placówek wsparcia dziennego dla dzieci.
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Rzeszowie
Kontroler	Andrzej Liwo starszy inspektor kontroli państwowej. (dowód: akta kontroli str. 1 – 2)
Jednostka kontrolowana	Miejski-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Głogowie Małopolskim 36-060 Głogów Małopolski, ul. Fabryczna 17. (dalej: MGOPS).
Kierownik jednostki kontrolowanej	Mariola Kot – Dyrektor Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Głogowie Małopolskim od dnia 11 kwietnia 2016 r. Poprzednio - od dnia 6 czerwca 2012 r. funkcję Dyrektora MGOPS pełniła Monika Bernat. (dowód: akta kontroli str. 3 - 11)

Ocena ogólna

II. Ocena kontrolowanej działalności¹

MGOPS w Głogowie Małopolskim nie w pełni realizował zadania wynikające z przepisów ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej². MGOPS nie inicjował podjęcia działań, we współpracy z innymi instytucjami i placówkami pozarządowymi działających na rzecz rodziny i dzieci, w opracowaniu Programów Wspierania Rodziny. MGOPS nie opracował diagnozy sytuacji w zakresie opieki nad dzieckiem i rodziną na poziomie lokalnym. W latach 2013 – 2016³ na terenie miasta i gminy Głogów Małopolski funkcjonowały łącznie 4 placówki wsparcia dziennego dla dzieci⁴. Wszystkie placówki działały w strukturach organizacyjnych MGOPS jako filie świetlicy socjoterapeutycznej w Głogowie Małopolskim. MOPS nie opracował i nie wprowadził sformalizowanych procedur dotyczących monitoringu rodzin, w tym dzieci zagrożonych kryzysem lub przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. MGOPS nie w pełni zaspokoił potencjalne potrzeby w zakresie ilości oferowanych miejsc w placówkach wsparcia dziennego w stosunku do liczby dzieci z rodzin otrzymujących pomoc z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego. Działania prowadzone w stosunku do rodzin wymagających wsparcia realizowane były w formie udzielania

¹ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według proponowanej skali byłoby nadmiernie utrudnione, albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową, bądź uzupełnia ocenę ogólną o dodatkowe objaśnienie

² Dz. U. z 2016 r. poz. 575 ze zm.

³ Okres objęty kontrolą

⁴ Świetlice socjoterapeutyczne

instytucjonalnej pomocy, w tym również poprzez kierowanie dzieci do placówek wsparcia dziennego.

Placówki wsparcia dziennego (świetlice socjoterapeutyczne) były finansowane z budżetu Gminy w formie corocznych dotacji na poziomie zapewniającym możliwość realizacji powierzonych zadań. Placówka wsparcia dziennego – świetlica socjoterapeutyczna w Wysokiej Głogowskiej prowadziła działalność w wynajmowanym do tego celu obiekcie (domu parafialnym przy kościele w Wysokiej Głogowskiej). Pomieszczenia, wyposażenie i warunki w jakich przebywały dzieci, nie w pełni spełniały warunki określone i wymagane przez § 3 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 13 października 2015 r. *w sprawie wymagań lokalowych i sanitarnych, jakie musi spełniać lokal, w którym ma być prowadzona placówka wsparcia dziennego.*

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

Opis stanu
faktycznego

1. Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej.

1.1 Dostępność i adekwatność opieki w formie placówek wsparcia dziennego, a także innych form pracy z rodziną w świetle potrzeb gminy.

1.1.1. Gminny system wspierania rodzin zagrożonych kryzysem i przeżywających trudności opiekuńczo wychowawcze.

W kontroli ustalono, iż MGOPS nie opracował diagnozy sytuacji w zakresie opieki nad dzieckiem i rodziną na poziomie lokalnym.

Dyrektor MGOPS wyjaśniła, że „MGOPS Głogów Młp. poprzez szeroko rozumianą pracę socjalną systematycznie dokonywał i dokonuje rozpoznania rodzin zagrożonych kryzysem i przeżywających trudności opiekuńczo – wychowawcze. Formalnie nie została opracowana diagnoza sytuacji w zakresie opieki nad dzieckiem i rodziną na poziomie lokalnym. Informacje na temat sytuacji w zakresie wsparcia rodzin na terenie gminy oraz aktualnych potrzeb w tym zakresie pozyskujemy poprzez szeroko rozumianą pracę socjalną pracowników socjalnych Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej. Współpracujemy z pedagogami szkolnymi szkół na terenie gminy Głogów Młp. oraz pedagogami szkół ponadgimnazjalnych. Ściśle współpracujemy z dzielnicowymi, którzy zgłaszają ewentualne podejrzenia problemów opiekuńczych w rodzinach o jakich dowiedzieli się w trakcie czynności służbowych w środowisku. Współdziałamy także ze Strażą Pożarną, kołami Caritas, sołtysami, pielęgniarkami środowiskowymi i lekarzami, którzy dobrze orientują się w problemach swoich mieszkańców. Sołtysi jako osoby na co dzień żyjące i funkcjonujące w lokalnych społecznościach często pierwsi dowiadują się o problemach poszczególnych osób i rodzin. Niezwłocznie takie informacje przekazują do tutaj Ośrodka. Spotykamy się też z anonimowymi zgłoszeniami telefonicznymi lub e-mail, na które niezwłocznie podejmujemy interwencję w rodzinie. Odwiedzając rodziny w środowisku rozeznajemy sytuację. Analiza szczegółowych problemów zgłaszanych pracownikowi socjalnemu przez rodziny w trakcie przeprowadzania wywiadów środowiskowych prowadzi do tworzenia stosownych planów pomocy rodzinie zmierzających do minimalizowania zauważonego problemu lub jego całkowite wyeliminowanie. W tym celu staramy się zintegrować wszelkie działania służb i instytucji pracujących na rzecz dobra dziecka i rodziny”.

(dowód: akta kontroli str. 12 - 14)

W badanym okresie, w Gminie Głogów Małopolski nie opracowano gminnego programu wspierania rodziny w rozumieniu z art. 176 pkt 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (dalej: ustawa o wspieraniu rodziny).

Dyrektor MGOPS wyjaśniła, że „dotychczas nie opracowany został 3-letni program wspierania rodziny. Obecnie jesteśmy na etapie formalnej diagnozy środowiska w tym celu. Bieżące działania mające na celu wsparcie rodzin i realizacja programów osłonowych oparta była na podstawie analiz i sprawozdań Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej oraz informacji uzyskanych od pracowników socjalnych”.

(dowód: akta kontroli str. 12 - 14)

Burmistrz Głogowa Małopolskiego Pan Paweł Baj wyjaśnił, że „[...] trwają prace mające na celu opracowanie przedmiotowego programu. Podjęcie stosownej uchwały planowane jest w styczniu 2017 r.”

Ponadto stwierdzono, że Burmistrz Głogowa Małopolskiego, pomimo obowiązku wynikającego z art. 179 ustawy o wspieraniu rodziny, nie składał Radzie Miejskiej sprawozdań z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny oraz nie przedstawiał potrzeb związanych z realizacją zadań.

Burmistrz Głogowa Małopolskiego Pan Paweł Baj wyjaśnił, że „[...] Nie przedkładano sprawozdań z przyczyn przedstawionych powyżej. Niemniej jednak należy zauważyć, że corocznie Dyrektor Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Głogowie Małopolskim przedstawia na sesji Rady Miejskiej sprawozdanie w zakresie funkcjonowania i realizacji zadań w obszarze pomocy społecznej na terenie gminy Głogów Małopolski”.

(dowód: akta kontroli str. 48 - 50)

1.1.2. Placówki wsparcia dziennego istniejące na terenie działania MGOPS

W badanym okresie MGOPS w Głogowie Małopolskim nie opracował diagnozy sytuacji w zakresie opieki nad dzieckiem i rodziną na poziomie lokalnym. Brak jest dokumentacji, z której wynika na ile placówek i jakiego typu istnieje zapotrzebowanie na terenie gminy, gdzie powinny one zostać ulokowane.

W celu zbadania dostosowania liczby placówek oraz liczby miejsc w tych placówkach do istniejących potrzeb, zasięgnięto informację u Dyrektorów łącznie pięciu szkół podstawowych i gimnazjalnych w tym jednej mieszczącej się w miejscowości, w której nie było takiej placówki. W wyniku uzyskanych informacji ustalono, że:

- Zespół Szkół w Głogowie Małopolskim w latach 2013-2016 (I połowa) do placówek wsparcia dziennego (dalej: PWD) uczęszczało:

- rok 2012/2013	-	29 dzieci
- rok 2013/2014	-	28 dzieci
- rok 2014/2015	-	28 dzieci
- rok 2015/2016	-	18 dzieci

Dyrektor szkoły poinformowała, iż „w ww. okresie szkoła kierowała/zgłaszała łącznie 16 dzieci do PWD. Dyrektor szkoły nie udzieliła wyjaśnień w zakresie czy wszystkie skierowane przez szkołę dzieci zostały objęte pomocą PWD”.

- Zespół Szkół w Wysokiej Głogowskiej w latach 2013-2016 (I połowa) do placówek wsparcia dziennego (dalej: PWD) uczęszczało:

- rok 2013	-	I półrocze - 27 dzieci
		II półrocze – 25 dzieci
- rok 2014	-	I półrocze - 29 dzieci
		II półrocze – 28 dzieci
- rok 2015	-	I półrocze - 25dzieci
		II półrocze – 25 dzieci
- rok 2016	-	I półrocze świetlica nieczynna

Dyrektor szkoły poinformowała, iż „w ww. okresie dzieci, które w opinii pracowników szkoły powinny brać udział w zajęciach prowadzonych przez PWD, uczęszczały na takie zajęcia. Wszyscy uczniowie kierowani/zgłaszani do świetlicy socjoterapeutycznej byli objęci opieką przez tę placówkę”.

Dyrektor MGOPS poinformowała, że „w pierwszym półroczu 2016 roku świetlica socjoterapeutyczna w Wysokiej Głogowskiej była otwarta przez 3 dni w miesiącu styczniu. Następnie została zamknięta w związku ze zwolnieniem lekarskim wychowawcy świetlicy. Działalność świetlicy socjoterapeutycznej była zawieszona do dnia 31 sierpnia 2016 r. Świetlica socjoterapeutyczna w Wysokiej Głogowskiej ponownie została uruchomiona od wrzesień 2016r. Zatrudniony został nowy wychowawca”.

(dowód: akta kontroli str. 925)

- Zespół Szkół w Budach Głogowskich w latach 2013-2016 (I połowa) do placówek wsparcia dziennego (dalej: PWD) uczęszczało:

- rok 2012/2013	-	30 dzieci
- rok 2013/2014	-	30 dzieci
- rok 2014/2015	-	23 dzieci
- rok 2015/2016	-	24 dzieci

Dyrektor szkoły poinformowała, iż „w ww. nie uczęszczało dwóch uczniów, którzy naszym zdaniem powinni zostać objęci opieką placówek wsparcia dziennego. Powodem, że uczniowie nie uczestniczyli w zajęciach, był brak zgody rodziców na udział dzieci w zajęciach. Wszystkie sugestie ze strony szkoły odnośnie udziału konkretnych dzieci w zajęciach były przez MGOPS w Głogowie Małopolskim uwzględniane”.

- Szkoła Podstawowa w Rudnej Małej w latach 2013-2016 (I połowa) do placówek wsparcia dziennego (dalej: PWD) nie uczęszczało żadne dziecko. W złożonej informacji Dyrektor Szkoły nie wskazał ilości dzieci, które powinny uczęszczać do placówki.

- Zespół Szkół w Pogwizdowie Nowym w latach 2013-2016 (I połowa) do placówek wsparcia dziennego nie uczęszczało żadne dziecko.

Dyrektor szkoły poinformowała, iż „w ww. okresie żadne z uczących się dzieci w Zespole Szkół w Pogwizdowie Nowym nie uczęszczało do placówek wsparcia dziennego. Na terenie gminy Głogów Małopolski funkcjonują 4 placówki wsparcia dziennego, w Pogwizdowie Nowym nie ma takiej placówki. Dzieci uczęszczające do naszej szkoły korzystają ze świetlicy szkolnej, kół zainteresowań, zajęć dydaktyczno-wyrównawczych oraz korekcyjno-kompensacyjnych. Na chwilę obecną jest złożony projekt, który również w Pogwizdowie Nowym umożliwi utworzenie takiej placówki”.

W złożonej informacji Dyrektor Zespołu Szkół w Pogwizdowie Nowym nie wskazał ilości dzieci, które powinny uczęszczać do placówki.

(dowód: akta kontroli str. 51 - 61)

Komendant Komisariatu w Głogowie Małopolskim poinformował, że w okresie od 2013 r. do 30 czerwca 2016 r. Komisariat Policji w Głogowie Małopolskim przeprowadził wobec 35 nieletnich czynności profilaktyczno- ostrzegawcze z terenu miasta i gminy Głogów Małopolski.

(dowód: akta kontroli str. 62 - 63)

W okresie objętym kontrolą w gminie funkcjonowało 4 placówki wsparcia dziennego mające siedziby w: Głogowie Małopolskim, Wysokiej Głogowskiej, Budach Głogowskich oraz Przewrotnem. Wszystkie z nich działały jako świetlice socjoterapeutyczne. Jak wynika z dostępnych sprawozdań PS-01 „Sprawozdanie instytucjonalnej pieczy zastępczej oraz placówek wsparcia dziennego” (z lat 2014, 2015) wszystkie placówki wsparcia dziennego były prowadzone w tak zwanej formie połączonej. W sprawozdaniach rzeczowo – finansowych z wykonywania przez gminę zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej MGOPS wykazywał świetlice jako placówki wsparcia dziennego prowadzone w formie opiekuńczej.

(dowód: akta kontroli str. 86 – 93, 94 - 133)

Jak oświadczyła Dyrektor MGOPS „w związku ze zmianą profilu świetlic w Gminie Głogów Małopolski z profilu socjoterapeutycznego na opiekuńczy trwają rozmowy z Panem Pawłem Baj Burmistrzem Głogowa Młp. w zakresie dostosowania i zmiany kadry do nowego profilu świetlic”.

(dowód: akta kontroli str. 65)

Dyrektor MGOPS oświadczyła, że „z dniem 21.04.2016 r., tj. na dzień pełnienia obowiązków Dyrektora nie zastałam w dokumentach Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Głogowie Młp. sprawozdania PS-01 z 2013 r., dotyczącego placówek opiekuńczo-wychowawczych, znajdujących się w miejscowościach: Budy Głogowskie, Głogów Młp., Przewrotne, Wysoka Głogowska”.

(dowód: akta kontroli str. 134)

Według półrocznych sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonania przez gminę zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej za poszczególne

okresy MGOPS wykazywał następujące dane dotyczące liczby miejsc oraz przeciętnej liczby umieszczonych dzieci⁵:

- 2013 r. - I półrocze – liczba miejsc 60, przeciętna liczba dzieci 45
- II półrocze – liczba miejsc 60, przeciętna liczba dzieci 45
- 2014 r. - I półrocze – liczba miejsc 60, przeciętna liczba dzieci 45
- II półrocze – liczba miejsc 60, przeciętna liczba dzieci 45
- 2015 r. - I półrocze – liczba miejsc 60, przeciętna liczba dzieci 60
- II półrocze – liczba miejsc 60, przeciętna liczba dzieci 60
- 2016 r. - I półrocze – liczba miejsc 60, przeciętna liczba dzieci 60

(dowód: akta kontroli str. 86 - 93)

Analiza Sprawozdań PS-01 – „Sprawozdanie instytucjonalnej pieczy zastępczej oraz placówek wsparcia dziennego” sporządzone corocznie przez MGOPS dla Głównego Urzędu Statystycznego, wykazała, iż wykazywana liczba korzystających z latych sprawozdawczych z PWD jest wyższa od deklarowanej w półrocznych sprawozdaniach rzeczowo-finansowych z wykonania przez gminę zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej oraz wykazanych w załączniku nr 12 „zestawienie charakteryzujące gminę oraz placówki wsparcia dziennego”.

(dowód: akta kontroli str. 94 - 133)

Dyrektor MGOPS wyjaśniła, że *„Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Głogowie Małopolskim jest obligowany do corocznego składania sprawozdania PS-01 do Głównego Urzędu Statystycznego, w/w sprawozdanie było przekazywane zgodnie z regulaminem Świetlic socjoterapeutycznych działających przy MGOPS w Głogowie Małopolskim. Różnica w ilości dzieci przekazywanych w sprawozdaniach do GUS, a liczbie dzieci uczęszczających do świetlic, wynika z tego, iż na terenie Gminy Głogów Małopolski jest bardzo duże zapotrzebowanie na tego typu pomoc. Ośrodek pomocy poprzez prowadzenie świetlic socjoterapeutycznych chce w minimalny sposób pomóc rodzinom potrzebującym. Dzieci w świetlicach były dzielone na grupy nieformalne, brany był pod uwagę m.in. wiek uczestników zajęć, młodsza grupa zorganizowane zajęcia miała wcześniej po ich skończeniu zajęcia miała grupa starsza. Frekwencja w zajęciach nie zawsze też osiągała 100%. Podczas prowadzenia zajęć liczba dzieci nie przekraczała 15 osób, natomiast dzieci zostały wpisane w dzienniki jako uczestnicy świetlic. Wysyłając sprawozdanie uznaliśmy za właściwe podać liczbę dzieci objętych w danym momencie opieką jednego wychowawcy”.*

(dowód: akta kontroli str. 199)

W kontrolowanym okresie na terenie gminy działały 4 placówki wsparcia dziennego. Liczba łączna miejsc w tych placówkach wynosiła dla kolejnych lat 60. Przeciętna liczba umieszczonych dzieci wynosiła odpowiednio w latach 2013-2014 – 45 dzieci oraz w latach 2015-2016 (I półrocze) – 60 dzieci.

(dowód: akta kontroli str. 200 - 201)

⁵ Przeciętna liczba umieszczonych dzieci, liczona zgodnie z algorytmem wymaganym przez rozporządzenie Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 18 lutego 2016 r. w sprawie sprawozdań rzeczowo-finansowych z wykonywania zadań z zakresu wspierania rodziny i pieczy zastępczej (Dz. U. poz. 213)

W okresie objętym kontrolą w kolejnych latach liczba dzieci przyjętych do PWD wynosiła odpowiednio:

- 2013 r. – 31dzieci z czego skierowanych/zgłoszonych przez: szkoły – 8, OPS 23,
- 2014 r. – 30 dzieci z czego skierowanych/ zgłoszonych przez; szkoły – 6, OPS – 23, rodziców -1,
- 2015 r. – 33 dzieci z czego skierowanych/zgłoszonych przez: szkoły – 6, OPS – 25, rodziców – 2,
- 2016 r. (I połowa) – 18 dzieci z czego skierowanych /zgłoszonych przez: szkoły – 4, OPS – 12, rodziców – 2.

(dowód: akta kontroli str. 202)

Jako główne przyczyny skierowania dzieci do placówek wsparcia dziennego w badanym okresie wskazano:

- bezradność w sprawach opiekuńczo wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego – łącznie w 88 przypadkach,
- ubóstwo rodziny – łącznie w 5 przypadkach,
- bezrobocie rodziców – łącznie w 11 przypadkach,
- niepełnosprawność – łącznie w 10 przypadkach,
- długotrwała lub ciężka choroba – łącznie w 13 przypadkach,
- alkoholizm rodziców – łącznie w 24 przypadkach,
- przemoc domowa – łącznie w 5 przypadkach.

(dowód: akta kontroli str. 202)

Ustalono, że rodziny otrzymujące pomoc z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, to w latach:

- 2013 r. – 184 rodziny (liczba dzieci – 129)⁶, w tym: 57 rodzin niepełnych (liczba dzieci - 93 dzieci), 24 rodziny wielodzietne (liczba dzieci - 57)
- 2014 r. – 169 rodzin, (liczba dzieci – 101), w tym: 48 rodzin niepełnych (liczba dzieci 91), 11 rodzin wielodzietnych (liczba dzieci – 48)
- 2015 r. – 153 rodziny, (liczba dzieci – 92), w tym: 45 rodzin niepełnych (liczba dzieci 88), 15 rodzin wielodzietnych (liczba dzieci - 62)
- 2016 r.(I połowa) – 110 rodzin, (liczba dzieci – 53), w tym: 33 rodziny niepełne (liczba dzieci - 61), 10 rodzin wielodzietnych (liczba dzieci 41).

(dowód: akta kontroli str. 200 – 201)

Analiza struktury (liczby dzieci żyjących w rodzinach otrzymujących pomoc z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych w stosunku do ilości miejsc w placówkach wsparcia dziennego) wykazała, iż zapotrzebowanie w kolejnych kontrolowanych latach było zaspokojone na poziomie:

⁶ Wykazana liczba rodzin oraz liczba dzieci w tych rodzinach obejmuje ilość dzieci w rodzinach niepełnych oraz ilość dzieci w rodzinach wielodzietnych, w których są też rodziny niepełne. Z uwagi na powyższe suma wartości wykazanych w wersie 5.1 i 5.2 załącznika nr 12 nie jest równa ilości wykazanej w wersji 5. Analogiczna sytuacja dotyczy lat 2014, 2015 i 2016 (I półrocze). Dane statystyczne do ww. zestawienia zostały podane w oparciu o system POMOST, który w „przesłance bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego” nie rozdziela rodzin wielodzietnych będących jednocześnie rodzinami niepełnymi.

- rok 2013 - 46,51%
- rok 2014 - 59,41%
- rok 2015 - 65,22%
- rok 2016 (I półrocze) - 113,21%

W latach objętych kontrolą nie stwierdzono likwidacji placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży na terenie Miasta i Gminy Głogów Małopolski. W dostępnej dokumentacji nie stwierdzono adnotacji odnoszących się do planów uruchomienia nowych placówek. Jak oświadczyła Dyrektor MGOPS „rozpatrywana jest zmiana profilu świetlic w Gminie Głogów Małopolski z profilu socjoterapeutycznego na opiekuńczy”.

Ponadto Dyrektor poinformowała, „że projekt „Wsparcie rodziny najlepsza inwestycja” złożony w ramach konkursu nr RPPK.08.04.00-IP.)-18-005/16 RPO WP na lata 2014-2020 Działanie nr 8.4 w ramach którego ma być uruchomiona świetlica w Pogwizdowie Nowym jest po ocenie formalnej, w trakcie oceny merytorycznej w Wojewódzkim Urzędzie Pracy”.

(dowód: akta kontroli str. 200 – 201, 926)

1.1.3. Koordynacja prac z rodzinami przeżywającymi trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo wychowawczej

Dyrektor MGOPS wyjaśniła, że „Rodziny mające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych w stosunku do swoich dzieci w Gminie Głogów Młp.

	2013	2014	2015	2016
Rodziny mające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych w Gminie Głogów Młp.	63	59	52	44
Rodziny zagrożone trudnościami w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych w Gminie Głogów Młp.	29	24	19	13

Analiza szczegółowych problemów zgłaszanych pracownikowi socjalnemu przez rodziny w trakcie przeprowadzania wywiadów środowiskowych prowadzi do tworzenia stosownych planów pomocy rodzinie zmierzających do minimalizowania zauważonego problemu lub jego całkowite wyeliminowanie. W zależności od opracowanego planu wdraża się w rodzinach następujące formy pomocy:

- praca socjalna
- zgłoszenie dzieci w wieku szkolnym do świetlic prowadzonych przez MGOPS Głogów Młp.
- pomoc w formie asystenta rodziny
- pomoc w formie organizacji dla dzieci wypoczynku wakacyjnego,
- skierowanie do bezpłatnej pomocy psychologicznej
- skierowanie na terapię rodzinną
- pomoc finansowa i rzeczowa
- pomoc w formie posiłku w szkole
- kierowanie rodziców do grup wsparcia
- współpraca z instytucjami wspierającymi rodziny (tj. Sąd rodzinny, Dom Samotnej Matki, Ośrodek Interwencji Kryzysowej)

- *współpraca z instytucjami pozarządowymi w ramach realizacji projektów promujący zdrowy styl życia i szeroko rozumianą profilaktykę uzależnień.*

Dla kompleksowego wsparcia rodziny i osiągnięcia jak najlepszych efektów często łączy się kilka form pomocy. Uzależnione jest to od nasilenia problemów rodziny. Wieloletnie doświadczenie w pracy zwłaszcza z rodzinami o znacznych dysfunkcjach opiekuńczo-wychowawczych pokazuje nam, że właśnie długofalowa, kompleksowa pomoc na kilku płaszczyznach równocześnie przynosi najlepsze efekty. W przypadku rodzin z niewielkimi problemami w tym zakresie lub na skutek różnych okoliczności życiowych zagrożonych problemami w realizacji funkcji rodzicielskich efekty przynoszą też pojedyncze formy wsparcia. Najważniejsze jest zindywidualizowane podejście do każdej rodziny, gdyż nie można planować pomocy według określonego schematu. Nie zaobserwowaliśmy natomiast aby którakolwiek z form pomocy pozostała bez wpływu na poprawę jakości funkcji opiekuńczo – wychowawczej rodziny.

Dzieci z rodzin przeżywających największe trudności w realizacji funkcji opiekuńczo – wychowawczych zawsze mają zapewnione miejsce w świetlicach socjoterapeutycznych na terenie gminy Głogów Młp.”

Ponadto Dyrektor MGOPS poinformowała, że „Miejsko Gminny ośrodek Pomocy społecznej w Głogowie Młp. posiada bazę rodzin korzystających w systemie ‘Pomost’. Sytuacja rodzin jest na bieżąco monitorowana i omawiana z pracownikami socjalnymi, rodziny zagrożone problemami opiekuńczo – wychowawczymi są kierowane do pracy socjalnej i odnotowywane”.

(dowód: akta kontroli str. 203 – 208, 927)

MGOPS świadczył dla rodzin przeżywających problemy opiekuńczo-wychowawcze poniżej wymienione formy wsparcia:

- 2013 r. - poradnictwo psychologiczne – 13 rodzin (55 osób), poradnictwo prawne – 9 rodzin (37 osób), poradnictwo socjalne – 63 rodziny (263 osoby), terapia – 5 rodzin (21 osób),
- 2014 r. - poradnictwo psychologiczne – 18 rodzin (72 osoby), poradnictwo prawne – 13 rodzin (56 osób), poradnictwo socjalne – 59 rodzin (233 osoby), terapia – 7 rodzin (31 osób), mediacje – 1 rodzina (4 osoby),
- 2015 r. - poradnictwo psychologiczne – 17 rodzin (71 osób), poradnictwo prawne – 8 rodzin (29 osób), poradnictwo socjalne – 2 rodziny (216 osób), terapia – 6 rodzin (25 osób),
- 2016 r. (I połowa) - poradnictwo psychologiczne – 14 rodzin (59 osób), poradnictwo prawne – 9 rodzin (45 osób), poradnictwo socjalne – 44 rodziny (166 osób), poradnictwo rodzinne - 3 rodziny (12 osób), terapia – 4 rodziny (18 osób), mediacje – 1 rodzina (5 osób).

(dowód: akta kontroli str. 209)

Dyrektor MGOPS poinformowała, że „na terenie gminy Głogów Małopolski działają dwie grupy wsparcia , jest to: grupa wsparcia dla Anonimowych Alkoholików - AA-Eden oraz grupa wsparcia dla osób współuzależnionych –AL-Anon”.

(dowód: akta kontroli str. 928)

Wsparcia rodzinom udzielali również asystenci rodziny funkcjonujący w strukturze MGOPS:

- w 2013 r. – 1 asystent, nie odnotowano liczby rodzin objętych opieką,
 - w 2014 r. – 1 asystentów, rodziny pod opieką asystentów – 17,
 - w 2015 r. – 3 asystentów, rodziny pod opieką asystentów – 22,
 - w 2016 r. (I półrocze) – 2 asystentów, rodziny pod opieką asystentów – 12.
- (dowód: akta kontroli str.200 – 201, 885)

Dyrektor MGOPS wyjaśniła, że „Asystent rodziny zatrudniony w Miejsko-Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Głogowie Małopolskim w jednym okresie czasu nie miał pod opieką więcej niż 15 rodzin.” „Placówka MGOPS realizuje różnorodne formy pracy z dziećmi przewidziane w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Nasze zajęcia wzbogacamy o atrakcyjne wyjazdy i wycieczki np. kino, basen, ogniska i inne. Wyjazdy takie pozwalają dzieciom z rodzin o trudnej sytuacji wyrównywać szanse, stwarzają możliwość poszerzenia horyzontów intelektualnych. Najlepsze efekty pracy przynosi łączenie wszystkich form pracy, tj. łączenie formy opiekuńczej, wychowawczej, animacyjnej. Realizowana przez nasze świetlice praca wychowawcza z dziećmi i młodzieżą, która uwzględnia zainteresowania potrzeby i oczekiwania uczniów daje nam najlepsze efekty. Dzięki różnorodnej ofercie zajęć (m.in. zajęcia plastyczne, teatralne, arteterapeutyczne, kulinarne, wycieczki), dzieci zdobywają i rozwijają nowe zainteresowania, wyrabiając przy tym w sobie nawyk aktywnego spędzania czasu wolnego. Świetlica oferuje następujące formy pracy z dziećmi, które są najbardziej powszechne i dostępne: praca indywidualna i w grupie, pomoc w nauce i odrabianiu zadań, pomoc w kryzysach szkolnych, rodzinnych i osobistych, współpraca z rodziną wychowanków, rozmowy indywidualne i porady wychowawcze. W placówce najczęściej stosowane metody pracy to:

- ✓ rundki – umożliwiają one dzieciom dzielenie się z innymi swoimi doświadczeniami oraz uczyć wyrażania siebie
- ✓ pogadanki – ukierunkowana rozmowa, w której prowadzący przewiduje odpowiedzi na zadawane dzieciom pytania
- ✓ metody sytuacyjne – polegające na wprowadzaniu dzieci w konkretną sytuację, którą muszą zrozumieć i podjąć działania w celu jej rozwiązania
- ✓ gry dydaktyczne – łączą zabawę z zadaniem i pewnymi regułami, których trzeba przestrzegać, mogą to być gry słowne, obrazkowe, dydaktyczno – ruchowe, komputerowe, z użyciem konkretnych przedmiotów, gry strategiczne, sytuacyjne i symulacyjne
- ✓ burza mózgów – pozwala zaktywizować grupę do myślenia twórczego
- ✓ psychodrama – odgrywanie scenek tematycznych, jednocześnie to bardzo dobra zabawa umożliwiającą rozładowanie napięć emocjonalnych, oderwanie się od problemów dnia codziennego
- ✓ rysunek – doskonała technika diagnostyczna, a także rozwijająca zainteresowania dziecka
- ✓ gry i zabawy ruchowe – pomagające w odreagowaniu napięć emocjonalnych oraz rozwijające zainteresowania
- ✓ metoda ćwiczeń utrwalających – polega na wielokrotnym powtarzaniu poznanych czynności w celu doprowadzenia do ich automatyzacji i nawyków
- ✓ prace społecznie użyteczne – metoda ta przyzwyczajają dzieci do dbałości o najbliższe otoczenie

- ✓ *rozmowy w kręgu – umożliwiają wymianę doświadczeń, przekazanie informacji, naukę wypowiedzi się oraz wyrażania swojego zdania na forum grupy*
- ✓ *metoda stawiania zadań – pobudzanie aktywności psychoruchowej dzieci, w sytuacjach wymagających działania w związku z problemem lub zadaniem.*

(dowód: akta kontroli str. 210 – 214, 929)

Ponadto Dyrektor MGOPS wyjaśniła, iż „w Miejsko-Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Głogowie Młp. od 2015 r. dla spraw, które kierowane są do Działu Pomocy Środowiskowej, Świadczeń i Usług Opiekuńczych, prowadzona jest ewidencja spraw, który zawiera numer sprawy, imię i nazwisko, datę wpływu i zakończenia sprawy oraz pracownika prowadzącego. W poprzednich latach pracownicy socjalni prowadzili ewidencję własnych spraw. Wszystkie szczegółowe informacje dotyczące rodzajów przyznanej pomocy ewidencjonowane są w systemie Pomost (raz w tygodniu sporządzana jest kopia danych)”.

(dowód: akta kontroli str. 885)

1.1.3.1 i 1.1.3.2 Odmowy przyjęcia dzieci do placówek wsparcia dziennego. Formy wsparcia dla tych dzieci.

W okresie objętym kontrolą na terenie działalności MGOPS nie stwierdzono przypadków odmowy przyjęcia dzieci do istniejących placówek wsparcia dziennego.

Dyrektorzy szkół z terenu Miasta i Gminy Głogów Małopolski, poinformowali, że wszystkie dzieci zgłoszone do udziału w placówkach wsparcia dziennego przez szkoły, zostały objęte pomocą tych placówek.

(dowód: akta kontroli str. 51 - 61)

1.1.4. Finansowanie placówek wsparcia dziennego.

W złożonych wyjaśnieniach Dyrektor MGOPS stwierdziła, że „Środki które przeznaczone są na funkcjonowanie naszych placówek są wystarczające aby realizować wszystkie powierzone zadania”.

(dowód: akta kontroli str. 210 - 214)

Cztery placówki wsparcia dziennego (świetlice socjoterapeutyczne) funkcjonujące na terenie Głogowa Małopolskiego były finansowane z budżetu Gminy w formie corocznych dotacji. MGOPS nie prowadził oddzielnej ewidencji księgowej dla poszczególnych świetlic. Świetlica w Wysokiej Głogowskiej, była finansowana ze środków budżetowych przekazanych przez Gminę na działalność MGOPS.

W kolejnych latach objętych kontrolą plany finansowe na funkcjonowanie ww. placówek wynosiły odpowiednio:

- 2013 r. - 225.046,61 zł w tym dotacja z MPIPS⁷ – 40.000,00 zł⁸,
- 2014 r. - 262.060,00 zł w tym dotacja z MPIPS – 35.000,00 zł⁹,
- 2015 r. - 210.000,00 zł.

⁷ Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej

⁸ Projekt z MPIPS pt. „Wakacyjny surwiwal z elementami socjoterapii” – organizowana wycieczka dla dzieci.

⁹ Projekt z MPIPS pt. „Rodzina wolna od przemocy II edycja” – konkurs plastyczny i warsztaty profilaktyczne dla dzieci z świetlic socjoterapeutycznych z zakresu przemocy w rodzinie.

Stwierdzono, że świetlice będące w strukturze MGOPS były finansowane ze środków publicznych (budżetu Gminy) oraz w latach 2013 i 2014 z dotacji pochodzącej z MPIPS. Do dnia 16.11.2016 r. środki klasyfikowane były w oparciu o klasyfikację dochodów i wydatków stosowaną w jednostkach budżetowych poprzez Dział 852 - Pomoc społeczna, Rozdział 85203 – Ośrodki wsparcia. Z dniem 17.11.2016 r. zostały przeksięgowane na Rozdział 85206 – wspieranie rodziny).

(dowód: akta kontroli str. 215 - 217)

Dyrektor MGOPS złożyła wyjaśnienia dotyczące księgowania planu wydatków placówek wsparcia dziennego w rozdziale 85203 – ośrodki wsparcia i stwierdziła, że „świetlice socjoterapeutyczne od 2006 r. były księgowane w rozdziale 85203 – ośrodki wsparcia. Ustawa z 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wprowadziła odrębny rozdział 85206 – wspieranie rodziny, którym oprócz wydatków na asystenta rodziny powinny być księgowane wydatki na placówki wsparcia dziennego jakimi są świetlice socjoterapeutyczne. W związku z naszym niedopatrzaniem jakie wprowadziła ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, wydatki w dalszym ciągu były księgowane w błędnym rozdziale 85203, (wydatkowane były faktycznie i rzetelnie). Na dzień 17.11.2016 r. wydatki dotyczące świetlic socjoterapeutycznych księgowane są w prawidłowym rozdziale 85206 zgodnie z zarządzeniem Burmistrza Głogowa Małopolskiego. Placówki wsparcia dziennego prowadzone przez Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Głogowie Małopolskim finansowane są ze środków własnych Gminy Głogów Małopolski to jest: podatki, udziały w podatkach, czynsze, darowizny itp.”.

(dowód: akta kontroli str. 218 - 221)

Gmina Głogów Małopolski w latach 2013-2016 nie przeznaczala na finansowanie świetlic socjoterapeutycznych dochodów z opłat z tytułu zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych. Corocznie Gminna Komisja Przeciwdziałania Alkoholizmowi składa Radzie Miejskiej sprawozdanie z realizacji gminnego programu przeciwdziałania alkoholizmowi w którym za lata 2013-2015 nie ma wydatków związanych z utrzymaniem świetlic”.

(dowód: akta kontroli str. 222 – 223, 224 - 279)

W kolejnych latach okresu objętego kontrolą plany i wykonania wydatków przez cztery świetlice socjoterapeutyczne z terenu gminy Głogów Małopolski wynosiły odpowiednio: 2013 r. (plan) -225.048,61 zł (wykonanie 213.341,83 zł, tj. 94,79% planu), 2014 r. (plan) – 262.060,00 zł (wykonanie 238.821,77 zł, tj. 90,92% planu), 2015 r. (plan) -210.000,00 zł (wykonanie 156.430,58 zł, tj. 74,49% planu).

W złożonych wyjaśnieniach dotyczących różnicy w 2015 r. pomiędzy planem finansowym wynoszącym 210.000,00 zł, i wykonaniem w wysokości 156.430,58 zł Dyrektor MGOPS stwierdziła, iż „w planie finansowym zabezpieczone były środki na wynagrodzenia pracowników na cały rok. Ze względu na braki kadrowe (przeniesienie jednego pracownika do urzędu, drugi natomiast przebywał praktycznie większość roku na zwolnieniu lekarskim, a później na urlopie macierzyńskim) w związku z tym zostały zaoszczędzone środki. Braki kadrowe uzupełnione w tym okresie zostały stażystami. Również stowarzyszenia działające na terenie naszej gminy w 2015 r. poprzez pisanie projektów na rzecz dzieci uczęszczających do świetlic socjoterapeutycznych, finansowanych z środków ROPS Rzeszów, odciążały budżet. Za pozyskane środki organizowały one dzieciom wyjazdy do kina, place zabaw i rozrywki, imprezy okolicznościowe (dzień dziecka, mikołajki itp.)”.

(dowód: akta kontroli str. 930)

Placówki wsparcia dziennego dla dzieci, w latach objętych programem kontroli nie korzystały ze środków zagranicznych (europejskiego funduszu społecznego, czy innych funduszy europejskich).

W informacji przekazanej przez Sekretarz Miasta - podano, że „w latach objętych kontrolą do Urzędu Miasta w Głogowie Małopolskim nie wpłynęły, żadne skargi na funkcjonowanie placówek wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży”. Ponadto Burmistrz poinformował, iż „realizowano tylko kontrole sprawozdawczości finansowej Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Głogowie Małopolskim, w ramach którego funkcjonują istniejące placówki wsparcia dziennego.”

(dowód: akta kontroli str. 48 – 50, 779 - 781)

Uwagi dotyczące
badanej działalności

Brak opracowania przez MGOPS diagnozy sytuacji w zakresie opieki nad dzieckiem i rodziną na poziomie lokalnym zdaniem NIK nie stwarzał optymalnych warunków do trafnego diagnozowania potrzeb w zakresie wsparcia rodzin z wykorzystaniem form określonych w ustawie o wspieraniu rodziny.

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia jako niewystarczające działania kontrolowanej jednostki w badanym obszarze, szczególnie w zakresie:

- braku opracowania diagnozy sytuacji w zakresie opieki nad dzieckiem i rodziną na poziomie lokalnym;

- niewystarczającego zaspokojenia potencjalnego zapotrzebowania na miejsca w placówkach wsparcia dziennego dla dzieci z rodzin otrzymujących pomoc z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego.

Finansowanie placówek przez Gminę odbywało się w sposób ciągły i stabilny zapewniający zabezpieczenie potrzeb na realizację zadań MGOPS.

1.2. Prowadzenie monitoringu sytuacji dzieci z rodzin zagrożonych kryzysem lub przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

W kontrolowanym okresie MGOPS nie zbudował i nie wprowadził uregulowań dotyczących, lokalnego systemu monitorowania i identyfikacji rodzin zagrożonych kryzysem lub przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Nie opracowano sformalizowanych (pisemnych) procedur w tym zakresie.

Dyrektor MGOPS wyjaśniła, że „Formalnie nie został opracowany lokalny system monitorowania i identyfikacji rodzin zagrożonych kryzysem lub przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych ani uregulowania wewnętrzne w zakresie monitorowania i identyfikacji w/w rodzin tzn. nie posiadamy stosownego dokumentu regulującego zasady monitorowania i identyfikacji rodzin - jednakże praktykujemy aktywną, interdyscyplinarną współpracę z wszystkimi instytucjami działającymi na rzecz i dla dobra rodziny tj.: instytucjami oświatowymi (Zespołami Szkół i Przedszkoli z terenu Gminy), Policją (Komisariat Policji w Głogowie Młp.), Sądem (Sądem Rejonowym w Rzeszowie, kuratorami zawodowymi i społecznymi) i służą zdrowia (Przychodnie Rejonowe w Głogowie Młp., Przewrotnem, Wysokiej Głog., Zaczerniu). Współdziałamy także z Ochotniczą

Strażą Pożarną, kołami Caritas i sołtysami terenu Gminy Głogów Młp. od których uzyskujemy niezbędne informacje w tym zakresie. Wymiana informacji odbywa się poprzez rozmowy przedstawicieli poszczególnych instytucji z Dyrekcją i pracownikami MGOPS Głogów Młp. Po uzyskaniu informacji ze środowiska podejmowane zostają działania w celu zdiagnozowania konkretnego środowiska. Informacje pomiędzy tymi instytucjami wymieniane są na bieżąco. Natomiast pojawiające się problemy społeczne o szerszym nasileniu omawiane są na spotkaniach Sesji Rady Gminy. W diagnozę rodzin z problemem przemocy włączany jest także Zespół Interdyscyplinarny ds. Rozwiązywania Przemocy w Rodzinie. Przy ocenie sytuacji rodziny brano pod uwagę czy występują następujące okoliczności: ubóstwo, sieroctwo; bezdomność; bezrobocie; niepełnosprawność; długotrwała lub ciężka choroba; przemoc w rodzinie; potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi; potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności; bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych; trudności w integracji cudzoziemców, trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego; alkoholizmu lub narkomanii; zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej. W zależności od oceny sytuacji wdrażane były działania profilaktyczne lub interwencyjne. Oceny efektów i skuteczności naszych działań dokonywane były na bieżąco i w odniesieniu do konkretnej rodziny”.

(dowód: akta kontroli str. 385 - 391)

Dyrektor MGOPS wyjaśnił, że „informacje o rodzinach zagrożonych kryzysem lub już przeżywających kryzys pozyskujemy poprzez szeroko rozumianą pracę socjalną pracowników socjalnych Miejsko - Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej. Współpracujemy z pedagogami szkolnymi szkół z terenu gminy Głogów Młp. oraz pedagogami szkół ponadgimnazjalnych, z dzielnicowymi, sołtysami, lekarzami i pielęgniarkami środowiskowymi, przedstawicielami Ochotniczej Straży Pożarnej i kół Caritas. Częstotliwość tej współpracy wynika z aktualnie pojawiających się różnych okoliczności życiowych i sytuacji rodzin, które mogą sprzyjać pojawieniu się problemów w realizacji funkcji rodzicielskich. Przy współpracy ze stowarzyszeniem Razem i Podkarpackim Klubem Samorządności organizowane były pikniki rodzinne, na których pracownicy socjalni w ramach utworzonego punktu konsultacyjnego udzielali porad i informowali o możliwościach skorzystania z szeroko rozumianej pomocy. Pikniki takie miały miejsce w latach 2013, 2014, 2015 w okresie letnim. Pracownicy socjalni i asystenci rodziny tut. Ośrodka biorą udział w PCPR w spotkaniach dotyczących oceny sytuacji dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej, sporządzane zostają także stosowne informacje. W celu monitorowania sytuacji rodziny używamy formularza: „Ocena funkcjonowania rodziny naturalnej dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej.”

(dowód: akta kontroli str. 385 - 391)

Dyrektor MGOPS stwierdziła, że „Monitoring sytuacji dzieci z rodzin zagrożonych kryzysem lub przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej odbywa się poprzez wizyty pracownika socjalnego w środowisku, ścisłą współpracę z właściwą placówką oświatową i tymi służbami, które ze względu na dominujący problem w rodzinie zostały włączone do pracy z rodziną.

Ustalono, iż corocznie zbierał się „zespół do spraw okresowej oceny sytuacji dziecka”. W trakcie posiedzenia zespołu wychowawcy świetlic socjoterapeutycznych kolejno przedstawiali sprawozdania z pracy opiekuńczo-wychowawczej i socjoterapeutycznej realizowanych w poszczególnych świetlicach. Ponadto zespół dokonywał analizy realizacji i przebiegu organizowanych projektów i imprez

światlicowych oraz dokonywał podsumowania analizowanej problematyki i przedstawiał wnioski końcowe. Z prac zespołu sporządzane były protokoły.

W badanym okresie wnioski dotyczyły między innymi:

- usprawnienia działalności profilaktycznej z ramach profilaktyki uzależnień, intensyfikacja współpracy z Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- nawiązywania kontaktów ze sponsorami, co ułatwi organizowanie świetlicowych imprez okolicznościowych, wycieczek itp.,
- zwiększenia możliwości swobodnej działalności artystycznej dzieci, stworzenie warunków do kreatywnej prezentacji swoich umiejętności,
- docierania do dzieci najbardziej potrzebujących pomocy, skupienie się na przypadkach zagrożonych niedostosowaniem społecznym,
- organizowania zajęć rekreacyjno - sportowych (w ramach edukacji zdrowotnej) propagujących zdrowy styl życia,
- propagowania idei wolontariatu, włączając młodzież w różnorodne akcje na rzecz osób potrzebujących,
- kontynuowania współpracy z pracownikami socjalnymi i asystentami rodziny, w celu udzielania kompleksowego wsparcia dzieciom zaniedbanym wychowawczo.

(dowód: akta kontroli str. 392 - 427)

W latach objętych kontrolą ośrodek posiadał informacje o rodzinach przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo wychowawczych w następujących liczbach rodzin:

2013 r. - 63 rodziny, 2014 r. - 59 rodzin, 2015 r. - 52 rodziny, 2016 r. (I połowa) - 44 rodziny. Wśród ww. występowały rodziny, które dotychczas nie korzystały z pomocy MGOPS i nie figurowały w bazie danych ośrodka tzw. „nowe rodziny” i było to odpowiednio: w 2013 r. – 5 rodzin, 2014 r. – 2 rodziny, 2015 r. – 2 rodziny. W I połowie 2016 r. nie odnotowano takich przypadków.

Analizą objęto po jednej z tzw. „nowych rodzin” z lat objętych kontrolą. Badaniu poddano jaki rodzaj działań na rzecz wsparcia wybranych rodzin został podjęty.

Rodzina nr 1 – rok 2013

- rodzina zgłosiła się do MGOPS z wnioskiem o pomoc, został przeprowadzony wywiad środowiskowy, sytuacja rodziny została poddana analizie przez pracownika socjalnego,

- rodzina została objęta pracą socjalną przez pracownika socjalnego

- skierowanie dziecka do udziału w półkolonii Caritas

- rodzina została objęta pomocą specjalistyczną w formie porad prawnych i wsparciem psychologicznym

- w kolejnych latach rodzina była objęta innymi formami pomocy, takimi jak: udział dziecka w zajęciach w świetlicy socjoterapeutycznej, uczestnictwo matki w projekcie systemowym aktywizującym osoby bezrobotne – aktywizacja i doradztwo zawodowe, aktywizacja społeczna, wsparcie psychologa

- pomoc finansowa, dożywianie dzieci w szkole, wsparcie w ramach programu FEAD¹⁰.

¹⁰ Program Operacyjny Pomocy Żywnościowej 2014-2020 współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Pomocy Najbardziej Potrzebującym.

Rodzina nr 2 – rok 2014

- rodzina zgłosiła się do MGOPS z wnioskiem o pomoc finansową, został przeprowadzony wywiad środowiskowy, sytuacja rodziny została poddana analizie przez pracownika socjalnego
- praca socjalna (między innymi: pomoc w znalezieniu pracy)
- rodzina nie została objęta pomocą asystenta
- rodzina została objęta pomocą w formie udziału dzieci w zajęciach świetlicy socjoterapeutycznej,
- pomoc finansowa, dożywianie dzieci w szkole, wsparcie w ramach programu FEAD.

Rodzina nr 3 – rok 2015

- informację o rodzinie pozyskał MGOPS od kuratora zawodowego
- przeprowadzono wywiad środowiskowy, sytuacja rodziny została poddana analizie przez pracownika socjalnego
- praca socjalna
- rodzinie przydzielono asystenta rodziny
- rodzina skorzystała z pomocy psychologa.

(dowód: akta kontroli str. 883 - 884)

W Gminie Głogów Małopolski w badanym okresie do pieczy zastępczej przekazano:

- w 2013 r. – nie wystąpiły przypadki przekazania dzieci do pieczy zastępczej, natomiast z pieczy do rodzin biologicznych powróciło 1 dziecko,
- w 2014 r. przekazano do pieczy zastępczej 3 dzieci, natomiast z pieczy do rodzin biologicznych powróciło 1 dziecko, a w pieczy zastępczej pozostawało 2 dzieci,
- w 2015 r. przekazano do pieczy zastępczej 3 dzieci, natomiast z pieczy do rodzin biologicznych powróciło 2 dzieci, a w pieczy zastępczej pozostawało 1 dziecko,
- w 2016 r. (I półrocze) przekazano do pieczy zastępczej 1 dziecko, natomiast z pieczy do rodzin biologicznych powróciło 1 dziecko, a w pieczy zastępczej nie pozostawało żadne dziecko.

(dowód: akta kontroli str. 201 - 202)

Uwagi dotyczące
badanej działalności

MGOPS nie opracował, procedury prowadzenia monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej. Nie utworzono również bazy danych o rodzinach zagrożonych kryzysem lub przeżywających trudności w wypełnianiu swojej funkcji. W opinii NIK mimo braku przedmiotowych opracowań nie wystąpiły przypadki stanowiące przeszkodę w realizacji przez pracowników MGOPS zadań określonych w art. 10 i art. 11 cyt. ustawy. W kontroli ustalono, że w sytuacjach powzięcia informacji o rodzinach przeżywających kryzys lub dzieciach żyjących w rodzinach dysfunkcyjnych podejmowano każdorazowo działania zgodnie z ww. wymogami.

Ocena cząstkowa

W ocenie NIK mimo braku opracowania przez MGOPS, procedury prowadzenia monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, zastosowane rozwiązania polegające między innymi na wizytach pracowników socjalnych w środowisku, ścisłą współpracę z właściwą placówką oświatową i służbami, które

ze względu na dominujący problem w rodzinie zostały włączone do pracy z rodziną pozwalają na prawidłową realizację zadań w tym zakresie.

2. Placówka wsparcia dziennego – Świetlica Socjoterapeutyczna w Wysokiej Głogowskiej.

2.1 Prawidłowość i skuteczność pracy placówek wsparcia dziennego.

W celu zapoznania się z opiniami rodziców i dzieci uczęszczających do świetlicy socjoterapeutycznej w Wysokiej Głogowskiej za pośrednictwem wychowawcy placówki przekazano rodzicom¹¹ pisma z prośbą o wypełnienie ankiet oraz w wypadku wyrażenia zgody na wypełnienie ankiet skierowanych do dzieci¹² i dostarczenie ich do placówki. Odpowiedzi na pytania zawarte w anonimowych ankietach skierowanych do rodziców/opiekunów udzieliło łącznie 14 osób. Odpowiedzi na pytania zawarte w ankietach skierowanych do wychowanków placówki udzieliło łącznie 16 dzieci.

Na poszczególne pytania do rodziców udzielono następujących odpowiedzi (dane procentowe):

1. okres uczęszczania dziecka do świetlicy:	- 1 rok	- 14,29%,
	- 2 lata	- 21,43%,
	- 3 lata	- 35,71%,
	- inna odpowiedź	- 28,57%;
2. czy dziecko chętnie chodzi na zajęcia:	- bardzo chętnie	- 100%;
3. stopień zadowolenia z pobytu dziecka w świetlicy:	- tak bardzo	- 100%;
4. zmiana zachowania dziecka od czasu rozpoczęcia uczestnictwa w zajęciach w świetlicy:	- poprawa	- 78,57%,
	- raczej poprawa	- 7,14%,
	- brak zmian	- 7,14%,
	- pogorszenie	- 7,14%;
5. zmiany w zachowaniu: największa ilość odpowiedzi dotyczyła zwiększenia chęci pomagania rodzeństwu i rodzicom – 25,64% oraz polepszenia wyników w nauce		- 23,08%;
6. częstotliwość kontaktu z wychowawcą:	- 1 – 2 razy w roku	- 38,46%,
	- 3 – 4 razy w roku	- 23,08%,
	- raz w miesiącu	- 23,08%,
	- inna odpowiedź	- 15,38%.

(dowód: akta kontroli str. 455 - 482)

Odpowiedzi na pytania zawarte w anonimowych ankietach skierowanych do wychowanków placówki udzieliło łącznie 16 dzieci. Z uwagi na ilość pytań zawartych w ankiecie poniżej zaprezentowano wybrane przez kontrolera odpowiedzi dotyczące: częstotliwości korzystania ze świetlicy, ilości godzin w ciągu dnia, które dziecko spędza w świetlicy, poziomu zadowolenia z możliwości uczęszczania do świetlicy, oceny zajęć realizowanych w świetlicy, określenia nabytych umiejętności

¹¹ Przekazano 20 ankiet skierowanych do rodziców

¹² Przekazano 20 ankiet skierowanych do dzieci

podczas uczęszczania do świetlicy. Odpowiedzi na pozostałe pytania znajdują się w ankietach zamieszczonych w aktach kontroli oraz w przekazanych do koordynatora kontroli w wersji elektronicznej zestawieniach. Na poszczególne ww. pytania udzielono następujących odpowiedzi (dane procentowe):

Pytanie 1 – częstotliwość korzystania ze świetlicy:

- każdego dnia (poniedziałek-piątek) - 81,25%,
- trzy razy w tygodniu - 12,50%,
- dwa razy w tygodniu - 6,25%;

Pytanie 2 – ilość godzin w ciągu dnia spędzana w świetlicy:

- cztery godziny - 6,25%,
- trzy godziny - 43,75%,
- dwie godziny - 31,25%,
- nie potrafię ocenić - 18,75%;

Pytanie 3 – poziom zadowolenia z możliwości uczęszczania do świetlicy:

- bardzo zadowolony - 87,50%,
- trochę zadowolony - 12,50%;

Pytanie 6 – ocena użyteczności, ciekawości zajęć realizowanych w świetlicy:

- wiele interesujących, ciekawych i użytecznych zajęć - 62,50%,
- kilka interesujących, ciekawych i użytecznych zajęć - 37,50%;

Pytanie 11 – umiejętności nabyte podczas uczęszczania do świetlicy:

- systematyczność odrabiania lekcji - 23,68%,
- punktualność - 7,89%,
- używanie zwrotów grzecznościowych - 18,42%,
- zainteresowanie sportem - 2,63%,
- pomaganie innym - 10,53%,
- opanowanie złości, gniewu - 7,89%,
- brak strachu przed publicznymi występami - 15,79%,
- szczerść w rozmowie o trudnościach - 5,26%,
- poskromienie agresji wobec kolegów - 5,26%,
- inne - 2,63%.

Wyniki ankiet skierowanych do rodziców i dzieci wskazują na wysoki stopień zadowolenia z oferowanych w placówce form pomocy.

(dowód: akta kontroli str. 455 – 482, 483 - 546)

W celu zapoznania się z opiniami wychowawców/nauczycieli dzieci uczęszczających do świetlicy socjoterapeutycznej w Wysokiej Głogowskiej za pośrednictwem wychowawcy placówki przekazano pedagogom pisma z prośbą o wypełnienie ankiet¹³. Odpowiedzi na pytania zawarte w anonimowych ankietach udzieliło łącznie 11 wychowawców/nauczycieli.

Na poszczególne pytania udzielono następujących odpowiedzi (dane procentowe):

¹³ Przekazano 15 pism i ankiet skierowanych do wychowawców/nauczycieli.

1. Zmiany w zachowaniu dziecka uczęszczającego do świetlicy:
 - poprawa zachowania - 72,73%,
 - poprawa w niektórych aspektach, pogorszenie w innych - 9,09%,
 - brak zauważalnych zmian w zachowaniu - 18,18%;

2. Rodzaj zmian w zachowaniu:
 - dziecko jest grzeczniejsze - 14,29%,
 - chętnie pomaga kolegom w szkole - 9,52%,
 - słucha dorosłych i wykonuje swoje obowiązki - 28,57%,
 - nie słucha dorosłych i nie wykonuje swoich obowiązków - 4,76%,
 - nie chodzi na wagary - 19,05%,
 - lepiej się uczy - 9,52%,
 - gorzej się uczy - 4,76%.
 - inna odpowiedź - 9,52%;

3. Okres czasu od rozpoczęcia uczęszczania do świetlicy do zmiany w zachowaniu dziecka:
 - po pół roku - 36,36%,
 - po roku - 36,36%,
 - po dwóch latach - 18,18%,
 - inna odpowiedź - 9,09%;

3. Stopień zadowolenia ze współpracy z świetlicą:
 - tak - 54,55%,
 - raczej tak - 45,45%.

Wyniki ankiet wskazują, iż proponowane w placówce formy pomocy pozytywnie wpływają na zmianę zachowań wychowanków.

(dowód: akta kontroli str. 428 – 432, 433 - 544)

2.1.1 Prawidłowość pracy placówki wsparcia dziennego.

2.1. Zezwolenie na prowadzenie placówki wsparcia dziennego.

Zgodnie z Regulaminem Organizacyjnym MGOPS oraz Regulaminem Świetlicy Terapeutycznej utworzonej przy MGOPS, świetlica socjoterapeutyczna w Wysokiej Głogowskiej jest placówką wsparcia dziennego utworzoną z dniem 1 września 2005 r. jako filia świetlicy MGOPS w Głogowie Małopolskim, przeznaczona dla 15 dzieci. Świetlica była nadzorowana bezpośrednio przez Dyrektora MGOPS.

(dowód: akta kontroli str. 79-84, 85)

Dyrektor MGOPS poinformowała, że „według Regulaminu Świetlic Socjoterapeutycznych Działających przy MGOPS w Głogowie Małopolskim, placówki wsparcia dziennego noszą nazwę świetlic socjoterapeutycznych”.

(dowód: akta kontroli str. 931)

2. Forma, misja, cel i zadania placówki wsparcia dziennego.

W Regulaminie Świetlic podano, że są to placówki wsparcia dziennego, mające na celu objęcie opieką dzieci w wieku 7 – 15 lat z problemami w nauce, zaburzeniami zachowania, wychowujące się w warunkach niekorzystnych dla ich rozwoju, pochodzące z terenu gminy Głogów Małopolski. W ww. regulaminie zawarto zapis, iż świetlica może tymczasowo w wyjątkowych sytuacjach udzielać wsparcia dzieciom poniżej 7 roku życia (nie młodszych niż 5 latnie).

Jako cel do realizacji przez świetlice przyjęto:

- zapewnienie opieki wychowawczej szczególnie dzieciom wychowującym się w środowiskach nie zapewniających im prawidłowych warunków rozwoju,
- tworzenie warunków do nauki własnej i pomocy w nauce,
- łagodzenie niedostatków wychowawczych,
- eliminowanie i korygowanie zaburzeń zachowania,
- rozwijanie zainteresowań i uzdolnień wychowanków,
- wdrażanie i realizowanie programów profilaktycznych celem przeciwdziałania uzależnieniom,
- współpraca z rodziną wychowanków,
- współpraca z instytucjami działającymi na rzecz dziecka i rodziny.

Ponadto w ww. regulaminie zapisano, że świetlice działające w najbliższym środowisku lokalnym dziecka:

- współpracują z rodziną dziecka, wspierają rodzinę w sprawowaniu jej podstawowych funkcji,
- zapewniają pomoc rodzinie i dzieciom sprawiającym problemy wychowawcze, zagrożonym demoralizacją, przestępczością lub uzależnieniami,
- zapewniają opiekę wychowawczą, tworzą warunki do nauki własnej i zapewniają pomoc w nauce, umożliwiają rozwijanie zainteresowań i uzdolnień wychowanków.

(dowód: akta kontroli str. 79 - 84)

W zakresie sposobu dokonywania naboru dzieci do placówki wsparcia dziennego Dyrektor MGOPS wyjaśniła, że „Nabór dzieci do placówek wsparcia dziennego dokonywany był m. in. poprzez informowanie rodziców i zapraszanie do naboru do placówki. Celem dotarcia do rodzin i dzieci najbardziej potrzebujących pracownicy ciągle współpracują m.in. z ośrodkiem pomocy społecznej, gminną komisją rozwiązywania problemów alkoholowych, szkołami, pedagogami szkolnymi oraz parafiami. Na początku prowadzonej rekrutacji do placówek wsparcia dziennego rozdawano karty zgłoszeń dla dzieci ich rodzicom informując o zasadach, uwarunkowaniach, oraz godzinach i zakresie pracy świetlic. Informacje o działalności placówki zamieszczane były w szkołach, parafiach oraz w MGOPS. Wszyscy pracownicy socjalni typowali uczestników świetlic, potrzebujących wsparcia opiekuńczo – wychowawczego, po dotarciu do szerokiego grona rodzin poprzez nauczycieli, wychowawców, pedagogów oraz pracowników socjalnych”.

Ponadto w celu zapoznania z ofertą placówki i zachęcania do uczęszczania do niej organizowano spotkania oraz dni otwarte w pomieszczeniach placówki. Dyrektor MGOPS wyjaśniła, że „w celu zapoznania z ofertą placówki zostały zorganizowane

dni otwarte. Każdy rodzic, opiekun jak i przyszły podopieczny mógł zapoznać się z rozmieszczeniem, wyposażeniem, warunkami oraz zasadami funkcjonowania świetlic. Od momentu rozpoczęcia do zakończenia prowadzonej rekrutacji (tj. tydzień) był to czas z możliwością swobodnego odwiedzania placówek MGOPS”.

(dowód: akta kontroli str. 547 - 563)

Wszelkie informacje na temat funkcjonowania świetlic socjoterapeutycznych MGOPS w Głogowie Młp. są umieszczane na stronie internetowej świetlic. Wszystkie ważniejsze wydarzenia dodatkowo są zamieszczane na stronie MGOPS Głogowa Młp. oraz Urzędu Miasta Głogowa Młp. Informacje zamieszczone na stronie świetlic są kompleksowe i wyczerpujące, z owych informacji można dowiedzieć się dla kogo placówka jest przeznaczona, jakie są cele i zadania placówki, w jakich godzinach placówka funkcjonuje, oraz jaką pomoc placówka oferuje. Z przedstawionych informacji można dowiedzieć się o rodzaju prowadzonych zajęć.

(dowód: akta kontroli str. 547 - 563)

3. Organizacja pracy placówki w nowym roku szkolnym.

Wyjaśnienia w zakresie działań podejmowanych przez wychowawców placówki wsparcia dziennego, przed rozpoczęciem roku szkolnego udzieliła Dyrektor MGOPS, która stwierdziła, iż „W naszej placówce prowadzimy spotkania indywidualne z rodzicami, którzy przychodzą sami aby zapisać dziecko lub uzyskać informacje. Prowadzimy także rozmowy telefoniczne z rodzicami. Dzieci, które przychodzą do naszej placówki się zapisać otrzymują do wypełnienia przez rodziców „Kartę Zgłoszenia Dziecka” w której zawarte są szczegółowe informacje o podopiecznym, a także dane rodziców lub prawnych opiekunów, krótki wywiad poprzez pytania o sytuację stanu rodziny, a także informacje dla rodziców i oświadczenia oraz informacje o placówce wraz z numerami telefonów. Taką kartę rodzice wypełniają i podpisują, akceptując warunki jakie są w niej zawarte. Po złożeniu Kart przez dzieci przeprowadzamy wywiad z pracownikami socjalnymi, wychowawcami i pedagogiem szkolnym w celu sprawdzenia i uzyskania informacji o dziecku. Każdy rodzic którego dziecko uczęszcza do placówki ma możliwość uzyskania informacji o planach na rok szkolny. Informacje są przedstawiane, a także rodzice biorą w nich udział poprzez wspólne spotkania. W naszej placówce organizowane są zajęcia integracyjne grupy, na których poznajemy się wzajemnie, ustalamy zasady kontaktu które razem tworzymy i go akceptujemy. Omawiamy wspólnie plany a także w jakiego typu zajęciach będziemy brać udział”.

(dowód: akta kontroli str. 564 - 566)

4. Przyjmowanie dzieci do placówek.

W kontroli ustalono, iż świetlica nie opracowała pisemnych zasad przyjmowania dzieci. Zasady i tryb kwalifikowania wychowanków do świetlic określono w § 4 Regulaminu świetlic socjoterapeutycznych. W ww. regulaminie określono że:

- uczestnictwo w zajęciach organizowanych przez placówkę jest dobrowolne i bezpłatne,
- do świetlic przyjmuje się wychowanków na:
 - wniosek szkoły (dyrekcji, pedagoga szkolnego, wychowawcy klasy) – za zgodą rodziców lub opiekunów prawnych,
 - ich prośbę - za zgodą rodziców lub opiekunów prawnych,

- prośbę rodziców lub opiekunów prawnych.

(dowód: akta kontroli str. 79 - 84)

Dyrektor MGOPS wyjaśniła, iż „W placówce przyjęto zasady przyjmowania dzieci na podstawie wywiadu z pracownikiem socjalnym a także na podstawie informacji uzyskanych od pedagoga szkolnego. Opracowano także szczegółową kartę zgłoszenia która w mniejszym stopniu ukazywała sytuację rodziny uczestnika. W naszej placówce rodzice podpisali karty zgłoszenia dziecka do świetlicy MGOPS na początku rozpoczęcia zajęć świetlicy. Nie ma możliwości zgłoszenia dziecka przez Internet. W placówce opracowano kontrakt dziecka w zakresie uczęszczania dziecka do placówki. Kontrakt obejmował zasady zachowania się na świetlicy. W karcie która rodzice uzupełniali jest zawarty regulamin zasad uczestnictwa dziecka który akceptują własnoręcznym podpisem. Do placówki zostają przyjęte wszystkie dzieci które zgłaszają udział w zajęciach w placówce. W naszej placówce zasięgamy informacji o danej rodzinie. Prowadzimy rozmowy z pracownikami socjalnymi, wychowawcami klasy do których uczestniczą a także do pedagoga szkolnego”.

(dowód: akta kontroli str. 567 - 571)

Zgodnie z regulaminem świetlic socjoterapeutycznych działających przy MGOPS w Głogowie Małopolskim, maksymalna liczba wychowanków objętych wsparciem w każdej z placówek wykosła 15 dzieci.

(dowód: akta kontroli str. 79 - 84)

Ustalono, że na początku lat objętych kontrolą (roku szkolnego) zapisywano do świetlicy następującą liczbę dzieci:

- 2012/2013 – 26 dzieci, podzielone na 2 grupy¹⁴,
- 2013/2014 – 27 dzieci, podzielone na 2 grupy,
- 2014/2015 – 30 dzieci, podzielone na 2 grupy,
- 2015/2016 – 18 dzieci, bez podziału na grupy.

(dowód: akta kontroli str. 572 - 575, 576 - 587)

W sprawie corocznego zapisu dzieci w ilościach większych od określonych w regulaminie (maksymalnie 15 dzieci), Dyrektor MGOPS wyjaśniła, że „Do placówki były zapisywane dzieci w liczbie odpowiadającej zapotrzebowaniu ze względu na występujące problemy rodzinne, wychowawcze itp. W sytuacji większej liczby dzieci w danej placówce uczestników dzielono na grupy. Biorąc pod uwagę m.in. wiek dzieci. W naszej placówce pod opieką wychowawcy jednorazowo przybywało 15 uczestników w zajęciach gdyż dzieci dzielone były na nieformalne grupy, ze względu na wiek młodsze dzieci przychodziły wcześniej. Gdy rozpoczynała zajęcia starsza grupa, młodsze dzieci kończyły zajęcia”.

(dowód: akta kontroli str. 564 - 566)

W wyniku badania zapisów w dziennikach lekcyjnych, ustalono, że średnia liczba dzieci uczęszczających do świetlicy w kontrolowanych latach wynosiła¹⁵:

- rok szkolny 2012/13 – początek roku – 26 osób, koniec roku – 26 osób,
- rok szkolny 2013/14 – początek roku – 25 osób, koniec roku – 25 osób,
- rok szkolny 2014/15 – początek roku – 29 osób, koniec roku – 29 osób,
- rok szkolny 2015/16 – początek roku – 18 osób, koniec roku – 0 osób,

¹⁴ Zgodnie z wyjaśnieniami Dyrektor MGOPS były to grupy nieformalne.

¹⁵ średnia miesięczna wrzesień i czerwiec.

- rok szkolny 2016/17 – początek roku – 18 osób.

Ustalono ponadto, że średnia miesięczna frekwencja w świetlicy, w przywołanych powyżej latach szkolnych i w wybranych 2 miesiącach, wynosiła:

- rok szkolny 2012/13 – październik – 20 osób, styczeń – 22 osoby,
- rok szkolny 2013/14 – październik – 23 osoby, styczeń – 23 osoby,
- rok szkolny 2014/15 – październik – 23 osoby, styczeń – 20 osób,
- rok szkolny 2015/16 – październik – 15 osób, styczeń – 11 osób,
- rok szkolny 2016/17 – październik – 11 osób.

(dowód: akta kontroli str. 572 – 575, 576 - 587)

W okresie objętym kontrolą opracowywane i realizowane były „programy działań w świetlicach socjoterapeutycznych MGOPS” w ramach gminnej kampanii profilaktycznej”.

Tematem kampanii profilaktycznej na rok 2013 było zagadnienie „Ja i moi przyjaciele”. Okres realizacji przewidziany w programie wrzesień – grudzień 2013 r. Program zakładał pracę wychowawczo profilaktyczną nad całością osobowości ucznia z uwzględnieniem kształtowania sfery psychicznej, duchowej i fizycznej. Jako główny cel wyznaczono – wzmocnienie integracji oraz nabycie umiejętności prawidłowego komunikowania się w grupie rówieśniczej.

Tematem kampanii profilaktycznej na rok 2014 było zagadnienie „Ja i moje zdrowie”. Okres realizacji przewidziany w programie wrzesień – grudzień 2014 r. Podobnie jak w roku poprzednim program zakładał pracę wychowawczo profilaktyczną nad całością osobowości ucznia z uwzględnieniem kształtowania sfery psychicznej, duchowej i fizycznej. Jako główny cel wyznaczono – propagowanie zdrowego stylu życia w wybranych aspektach tego zagadnienia, kształtowanie umiejętności świadomego dokonywania wyborów służących zdrowiu, uświadomienie rozległości pojęcia zdrowia oraz zagrożeń płynących z podejmowania zachowań ryzykownych.

Tematem kampanii profilaktycznej na rok 2015 było zagadnienie „Ja i moja rodzina”. Okres realizacji przewidziany w programie wrzesień – grudzień 2015 r. Analogicznie jak w latach poprzednim program zakładał pracę wychowawczo profilaktyczną nad całością osobowości ucznia z uwzględnieniem kształtowania sfery psychicznej, duchowej i fizycznej. Jako główny cel tożsamo jak w roku poprzednim wyznaczono - propagowanie zdrowego stylu życia w wybranych aspektach tego zagadnienia, kształtowanie umiejętności świadomego dokonywania wyborów służących zdrowiu, uświadomienie rozległości pojęcia zdrowia oraz zagrożeń płynących z podejmowania zachowań ryzykownych.

(dowód: akta kontroli str. 588 - 593)

5. Zasady współdziałania w placówce.

Dyrektor MGOPS wyjaśniła, iż „w każdej placówce na początku września jest tworzony regulamin z wychowankami świetlicy. Kontrakt który ustalamy jest opracowywany wspólnie, a także omawiany i przez dzieci akceptowany”.

Podstawowe zasady w regulaminie to:

- Świetlica jest czynna od poniedziałku do piątku, w godzinach od godziny 11:30 do godziny 15:30.
- Aktywnie uczestniczę w zajęciach organizowanych w świetlicy (zależnie od swoich zainteresowań i uzdolnień).

- Każde wcześniejsze wyjście ze świetlicy potwierdzą zgodą pisemną lub telefoniczną przez rodziców lub opiekunów.
- Nauczyciel, wychowawca życzliwie i sprawiedliwie traktuje wszystkich wychowanków i udziela im pomocy w rozwiązywaniu sytuacji konfliktowych. Używamy zwrotów grzecznościowych: dzień dobry, do widzenia, proszę, dziękuję, przepraszam.
- Szanujemy zabawki, książki, gry, znajdujące się w Świetlicy oraz dekorację, wystrój sali, kwiaty.
- Nie pozostajemy obojętni wobec przemocy.
- O każdym zauważonym zagrożeniu meldujemy nauczycielowi.
- Nie przestrzeganie zasad powoduje skreślenie podopiecznego z świetlicy.

Regulamin był zawieszony w widocznym miejscu (na drzwiach świetlicy lub na tablicach) gdzie podopieczni mają go cały czas na uwadze.

Dyrektor MGOPS wyjaśniła, że *„Regulamin świetlicowy” jest tylko przedstawiany podopiecznym świetlicy. Rodzicom ukazane są tylko informacje, które wpisane są w karcie zgłoszenia dziecka, którą rodzice wypełniają i własnoręcznie podpisują, akceptując ją”*.

(dowód: akta kontroli str. 594 - 597)

6. Praca placówki wsparcia dziennego.

Świetlica zgodnie z regulaminem oraz informacją opublikowaną na stronach internetowych MGOPS, była czynna przez 5 dni w tygodniu (od poniedziałku do piątku, codziennie w godzinach od 11³⁰ do 15³⁰). Zgodnie z ww. regulaminem w okresie wakacji letnich i zimowych zajęcia stałe w świetlicy mogą być realizowane w godzinach 12⁰⁰ do 15³⁰. Zajęcia w *świetlicy* odbywają się według rocznych planów pracy.

(dowód: akta kontroli str. 78 - 85)

Dyrektor MGOPS poinformowała, że *„dzieci uczęszczające na zajęcia w świetlicach socjoterapeutycznych na terenie Gminy Głogów Młp. nie są dowożone. Odbierane są przez osoby upoważnione”*.

(dowód: akta kontroli str. 632)

W zakresie planów pracy i pracy placówek wyjaśnienia złożyła Dyrektor MGOPS, która stwierdziła, że *„Placówka opracowuje roczny plan pracy w świetlicy, uwzględniający formy pracy z dziećmi, organizację pracy z dziećmi, planowane zadania, techniki i metody pracy. Opracowany roczny plan pracy w świetlicy zawiera program z zajęć z elementami socjoterapii, zajęcia terapii kulinarnej, zajęcia wyrównawcze i kompensacyjne oraz zajęcia wychowawczo-opiekuńcze. Program nie był taki sam dla wszystkich utworzonych grup, zajęcia były zróżnicowane ze względu na wiek dziecka i dopasowane do jego potrzeb.*

W świetlicach prowadzonych na terenie Gminy Głogów Młp, prowadzone są zajęcia w formie pracy zarówno grupowej jak i indywidualnej. Zajęcia indywidualne odbywają się z zależności od zapotrzebowania i dopasowane są do potrzeb wychowanków. Są to m.in. zajęcia wyrównawcze, kompensacyjne, pomoc w odrabianiu zadań, pogadanki określające aktualną sytuację w rodzinie i ewentualne problemy dziecka.

W świetlicach zajęcia grupowe prowadzone są niemalże codziennie, w zajęciach uczestniczą wszyscy wychowankowie w zależności od typu zajęć. Zajęcia staramy się prowadzić zgodnie z przyjętym planem, wszystkie zajęcia są codziennie ewidencjonowane, prowadzone są dzienniki przez wychowawców poszczególnych świetlic”.

(dowód: akta kontroli str.633 - 635)

MGOPS corocznie sporządza sprawozdania z realizacji zadań za dany rok. Opracowania zawierają pełną informację na temat wszelkich działań podjętych i zrealizowanych w danym roku.

(dowód: akta kontroli str. 636 - 739)

7. Kadra zatrudniona w placówkach wsparcia dziennego.

W okresie objętym kontrolą w świetlicy socjoterapeutycznej w Wysokiej Głogowskiej zatrudniona była jedna osoba na umowę o pracę (pełny etat). Osoba ta posiadała wykształcenie wyższe w specjalności pedagogika opiekuńczo wychowawcza.

Dyrektor MGOPS poinformowała, że „wychowawca świetlicy socjoterapeutycznej (...) jest zatrudniona na stanowisku wychowawcy świetlicy od dnia 08.09.2011 r. Przez cały okres zatrudnienia pracowała w świetlicy socjoterapeutycznej w Wysokiej Głogowskiej”. W ocenie Dyrektora MGOPS „wśród osób zatrudnionych do pracy w świetlicy nie zaobserwowano dużej płynności zatrudnienia”. Ponadto Dyrektorka wyjaśniła, iż „wśród osób zatrudnionych do pracy w świetlicy nie było i nie ma mężczyzn. MGOPS nie zwracał się do Rady Gminy o zatrudnienie dodatkowych pracowników. Świetlice korzystały z pomocy wolontariuszy. Wśród wolontariuszy byli także uczestnicy zajęć. Pomagali m.in. słabszym uczniom w odrabianiu zadań domowych, w organizacji gier i zabaw, w czasie wyjazdów i organizacji imprez okolicznościowych”.

(dowód: akta kontroli str. 775 – 778, 932 - 935)

8. Kwalifikacje osób pracujących w placówkach wsparcia dziennego.

W kontroli ustalono, iż osoby pracujące z dziećmi w poszczególnych latach posiadały wymagane prawem wykształcenie kierunkowe.

(dowód: akta kontroli str. 740 - 774)

Dyrektor MGOPS wyjaśniła, że „Osoby zatrudnione w placówkach wsparcia dziennego uczestniczyły w szkoleniach podnoszących kwalifikacje w zakresie pracy z dzieckiem i rodziną. Osoby zatrudnione w świetlicach uczestniczyły zwłaszcza w bezpłatnych szkoleniach organizowanych przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Rzeszowie. Osoby zatrudnione w świetlicy nie uczestniczyły w szkoleniach superwizyjnych. Doraźnie spotykały się w ramach grupy wsparcia o charakterze superwizyjnym”.

(dowód: akta kontroli str. 775 - 778)

9. Dożywianie dzieci w świetlicy socjoterapeutycznej

Jak wyjaśniła Dyrektorka MGOPS: „w placówce prowadzone jest dożywianie dzieci. Dożywianie prowadzone jest na zajęciach z elementami terapii kulinarnej, gdzie dzieci wspólnie z wychowawcą przygotowują kanapki, które wspólnie spożywają. Środki finansowe na dożywianie pozyskiwane są z budżetu gminy”.

(dowód: akta kontroli str. 779 - 781)

10. i 11. Kontrole i skargi na działalność placówki

W okresie objętym kontrolą w placówce nie były prowadzone kontrole. Nie stwierdzono również by w tym czasie wpłynęły jakiegokolwiek skargi dotyczące pracy placówki.

(dowód: akta kontroli str. 779 - 781)

12. Oględziny Świetlicy.

Przeprowadzone w toku kontroli oględziny świetlicy wykazały, że:

- placówka prowadzi działalność w budynku domu parafialnego w Wysokiej Głogowskiej. Pomieszczenia, wyposażenie i warunki w jakich przebywały dzieci, nie w pełni spełniały warunki wymagane przez § 3 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 13 października 2015 r. w sprawie wymagań lokalowych i sanitarnych, jakie musi spełniać lokal, w którym ma być prowadzona placówka wsparcia dziennego¹⁶. Zastrzeżenia budził stan techniczny pomieszczenia higieniczno-sanitarnego w zakresie materiałów pokrywających podłogę oraz ściany, które nie umożliwiały w pełni łatwego utrzymania w czystości. Zarówno w pomieszczeniu higieniczno-sanitarnym jak i w sali gdzie przebywały dzieci brak było wentylacji (grawitacyjnej, mechanicznej). Zabawki będące na wyposażeniu świetlicy nie posiadały widocznego oznakowania CE. Zarówno w MGOPS jak i w świetlicy brak było atestów/certyfikatów dla wyposażenia będącego na stanie placówki.

(dowód; akta kontroli str. 782 - 784)

2.1.2 Skuteczność pracy placówki wsparcia dziennego.

13. Dzieci – wychowankowie Świetlicy - umieszczone w pieczy zastępczej.

Żadne z dzieci uczęszczających w latach 2013 – 2016 (I półrocze) do świetlicy socjoterapeutycznej w Wysokiej Głogowskiej, nie zostało umieszczone w pieczy zastępczej.

14. Próba badawcza – dokumentacja dzieci uczęszczających do Świetlicy.

Dokonano wyboru dokumentacji 30 dzieci uczęszczających świetlicy-socjoterapeutycznej w Wysokiej Głogowskiej. W próbie 30 spraw dzieci uczęszczających do świetlicy minimum 2 lata (rozpoczęcie najpóźniej 30 września 2014 r.) było: od 2014 r.-2016 r. – 5 dzieci; od 2012r.-2014 r. -2 dzieci.

Wszystkie dzieci uczęszczały do placówki powyżej 1 roku. Z ww. próby 13 dzieci zakończyło uczestnictwo w zajęciach z uwagi na wiek lub zakończenie szkoły. Żadne z dzieci objętych badaniem nie było skierowane do placówki przez sąd, ponadto żadne z dzieci nie zostało skierowane do pieczy zastępczej.

W wyniku analizy ustalono że:

- wszystkie dzieci zostały skierowane do świetlicy przez MGOPS (formalnego zapisania dokonywali rodzice/opiekunowie dzieci),

¹⁶ Dz. U. poz. 1630

- we wszystkich przypadkach dzieci zapisywali rodzice/opiekunowie, do świetlicy dzieci uczęszczały dobrowolnie,
- w dokumentacji wszystkich dzieci znajdowały się karty zgłoszenia dziecka do świetlicy,
- dla żadnego z dzieci nie opracowano diagnozy oceniającej psychologiczne, pedagogiczne i społeczne uwarunkowania dziecka, a także jego sytuację rodzinną, szkolną i rówieśniczą,
- dla żadnego z dzieci nie opracowano indywidualnego planu pracy czy indywidualnego programu korekcyjnego uwzględniającego jego predyspozycje, kompetencje, uwarunkowania i deficyty. Dzieci brały udział w zajęciach na podstawie corocznie opracowywanych planów pracy dla wszystkich dzieci będących uczestnikami świetlic,
- comiesięcznie wychowawca świetlicy dokonywał oceny dziecka w karcie obserwacji obejmującej łącznie 8 obszarów tj.: stosunek rodziców (rodziny) do dziecka, relacje dziecka z rodzicami (rodziną), funkcjonowanie społeczne dziecka w placówce, nauka szkolna dziecka, funkcjonowanie społeczne dziecka poza placówką, samodzielność, umiejętności samoobsługi, funkcjonowanie emocjonalne, stan zdrowia dziecka,
- wychowawca świetlicy współpracował/kontaktował się z rodzicami/opiekunami dziecka poprzez: kontakt przy odbiorze dziecka ze świetlicy, oraz cykliczne spotkania w ramach różnego typu imprez okolicznościowych (np. dzień matki, spotkania oplatkowe, jasełka itp.),
- w dokumentacji świetlicy brak było adnotacji o współpracy z placówkami oświatowymi i podmiotami leczniczymi. Na podstawie wyników badania ankietowego przeprowadzonego wśród nauczycieli ustalono, iż 54,55% jest zadowolonych ze współpracy z e świetlicą, a 45,45% odpowiedziało, iż jest raczej zadowolona ze współpracy; w 4 przypadkach odnotowano uwagi dotyczące poprawy komunikacji szkoła/świetlica,
- na podstawie wyników badania ankietowego przeprowadzonego wśród rodziców/opiekunów dzieci uczęszczających do świetlicy ustalono, iż w dwóch przypadkach zgłoszono uwagi dotyczące niewystarczającego ogrzewania w okresie zimowym, w jednym przypadku postulowano o zwiększenie ilości godzin funkcjonowania świetlicy, w jednym przypadku, wnoszono o zwiększenie ilości wycieczek organizowanych dla dzieci oraz w jednym przypadku wnoszono o uzupełnienie wyposażenia świetlicy,
- nie odnotowano przypadków by po zakończeniu udziału dziecka w zajęciach w świetlicy dziecko powróciło do świetlicy,
- w badanej próbie dzieci nie było przypadków umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej,
- po zakończeniu uczestnictwa dzieci w zajęciach w świetlicy nie monitorowano funkcjonowania dziecka i rodziny poprzez wywiady środowiskowe i pracę socjalną¹⁷.

(dowód; akta kontroli str. 785 - 882)

¹⁷ W dostępnej dokumentacji nie stwierdzono by wychowawcy świetlic kontaktowali się z pracownikami socjalnymi czy też asystentami rodziny w sprawie byłych podopiecznych świetlic.

Uwagi dotyczące
badanej działalności

Dla żadnego z dzieci nie opracowano diagnozy oceniającej psychologiczne, pedagogiczne i społeczne uwarunkowania, a także jego sytuację rodzinną, szkolną i rówieśniczą, oraz dla żadnego z dzieci nie opracowano indywidualnego planu pracy czy indywidualnego programu korekcyjnego uwzględniającego jego predyspozycje, kompetencje, uwarunkowania i deficyty. Wprawdzie ustawa nie nakazuje opracowania takiej diagnozy, lecz w art. 24 ust. 3 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej zostało wskazane, że placówka wsparcia dziennego prowadzona w formie specjalistycznej realizuje indywidualny program korekcyjny, program psychokorekcyjny lub psychoprofilaktyczny, w szczególności terapię pedagogiczną, psychologiczną i socjoterapię. Aby zatem móc realizować indywidualny program korekcyjny, psychokorekcyjny lub psychoprofilaktyczny konieczne jest rozpoznanie deficytów, zaburzeń, dysfunkcji dziecka, a także jego potrzeb, uwarunkowań, mocnych i słabych stron. Opracowana diagnoza powinna stanowić punkt wyjścia do zaplanowania pomocy dla konkretnego dziecka. Świetlica w Wysokiej Głogowskiej funkcjonuje w strukturach organizacyjnych MGOPS. Pomieszczenia zajmowane przez placówkę oraz jego wyposażenie w sprzęt i pomoce dydaktyczne nie spełniało w pełni wymogów § 3 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej w sprawie wymagań lokalowych i sanitarnych, jakie musi spełniać lokal, w którym ma być prowadzona placówka wsparcia dziennego. Zastrzeżenia budził stan techniczny pomieszczenia higieniczno-sanitarnego w zakresie materiałów pokrywających podłogę oraz ściany, które nie umożliwiały łatwego utrzymania w czystości. Zarówno w pomieszczeniu higieniczno-sanitarnym, jak i w sali gdzie przebywały dzieci brak było wentylacji (grawitacyjnej, mechanicznej). Zabawki będące na wyposażeniu świetlicy nie posiadały widocznego oznakowania CE. Zarówno w MGOPS, jak i w świetlicy brak było atestów/certyfikatów dla wyposażenia będącego na stanie placówki.

Ocena cząstkowa

NIK zauważa niepełne realizowanie przez MGOPS zadań wynikających z przepisów ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Pomimo ustalonych nieprawidłowości należy stwierdzić, że podejmowane przez MGOPS działania ukierunkowane są na udostępnienie jak najszerszej oferty pomocy dla rodzin i dzieci wymagających takiej formy wsparcia.

IV. Wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹⁸, wnosi o podjęcie działań w celu:

1. Podjęcie działań zmierzających do opracowania diagnoz oceniających psychologiczne, pedagogiczne i społeczne uwarunkowania dzieci, a także ich sytuację rodzinną, szkolną i rówieśniczą.
2. Podjęcie działań w celu dostosowania istniejącej formy Świetlicy do wymogów art. 24 ust. 3 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, lub rozważenie możliwości zmiany formy prowadzenia Świetlicy.

¹⁸ Dz. U. z 2015 r. poz. 1096 ze zm.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o *NIK* kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Rzeszowie.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Rzeszów, dnia grudnia 2016 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Rzeszowie

Dyrektor
Wiesław Motyka

Andrzej Liwo
Starszy inspektor k. p.